



Disputatio juridica inauguralis ad senatus consultum Vellejanum

<https://hdl.handle.net/1874/347218>

DISPUTATIO JURIDICA
I N A U G U R A L I S,
A D
SENATUS CONSULTUM
VELLEJANUM,

Q U A M,
FAVENTE DEO TER. OPT. MAX.
Ex Auctoritate Magnifici Rectoris,

D. HERMANNI van HALEN,

S.S. Theologiæ Doctoris, ejusdemque Facultatis in Inclytâ Academiâ
Ultrajectinâ Professoris Ordinarii, Verbiq;e Divini ibidem in
Ecclesiâ Præconis,

U T E T

*Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimæque
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS
Summisque in UTROQUE JURE honoribus & Privilegiis
ritè solenniter & MORE MAJORUM, consequendis.

publica Censura & disquisitioni subicit,

LUCAS WALCKIER, LUGD. BATAVUS.

A. D. 30. Aprilis, hora loquoque solitis.



TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō Ioc LXXXIX.

Doctissimo, Præstantissimoque

D. GERARDO KICK,

Jur. Utr. Doctori, vitrico, parentis
loco venerando, colendo, ob multa
ac magna in me collata merita, qui-
bus omnibus, nisi aliquod mei erga te
animi saltem grati argumentum ex-
taret publicum, indigus nec non in-
gratus videri poteram: accipe ergo
non donum; sed syngraphum, non
liberatoriam sed confessoriam tabellam,
quam tibi

Devotissimo pectore, animoque humillimo

Offero & inscribo

LUCAS WALCKIER, Auctor.

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Aedificata
Typographi, cl. lcc lxxxix.



P R O O E M I U M.

Non sum nescia muliebrem naturam pro imbecilla haberi, *ipsa inquit sequioris Sexus Portia, in Plutarcho. Neque tantum in rebus gerendis tribuendum mulieri, quam viro. Virilibus eas occupari negociis indecorum esse, haud immerito censuere Romani. Præstantioribus enim animi & ingenii dotibus ornantur passim mares; unde in multis fœminarum deteriorẽ esse conditionem non dubitavit noster tradere Papinianus. Hasque ab omnibus officiis civilibus removentem videmus in regulis Juris Ulpianum. Et quis illarum non misereatur? quarum est non tantum præstare obsequia maritis, non tantum partus sustinere periculum, non tantum primæ satis molesta implicari liberorum nutritioni, sed & quæ adversus propria perhibentur laborare commoda, adeoque & olim sub perpetuâ fuere cognatorum tutelâ. Quasque sua fragilitas in repentinam saepe deduxit propriæ substantiæ perniciem, curent illæ intus domum, tractent illic lanificium: unde lana præferri olim novæ nuptæ solebat; hæc maxima esto mulierum virtus, si ne vel minima de iis sit foris fabula. Arcebatur stola quoque*

matronalis a testimonii in testamentis dictione , arce-
batur a publico judicandi officio , prohibetur ab obeun-
do magistratu , ab Advocatorum Procuratorumque
muneribus ; ita eas loquentes , in Juvenalis Satyra
audias ;

Nunquid nos agimus causas , civilia jura
Novimus, aut ullo strepitu fora vestra movemus?

Excedunt munera civilia domesticae curae modum , exer-
cenda in civitatis vel judiciorum conspectu : requirit
virile officium virilis animi constantiam , quam ipsam
exigit fidejussionis etiam negocium. Alio insuper sensu
virile est officium se virorum immiscere caetibus , at-
que adeo in sexus feminini tendit pudorem , ea agere
quae agenda viris , Theodora instar Justinianae , ab
ipso imperatore (viro uxorio) adhibita in consilium ,
praesidibus jurare in nomen muliebre jussis : Nov. 8.
tit. 3. cap. un. ut jam non unius sed duorum foret im-
perium , nimis nempe facilis mariti , uxorisque sat
ambitiosae. Sed haec explodimus , ut S imperatorio
superbientis in solio , atque Alexio assidentis marito ,
mulieris (de qua Nicetas) arrogantiam : nostri enim
instituti jam est de prohibita Senatusconsulto antiquis-
simo feminarum intercessione quae sequuntur ventilan-
da proponere : faxit Deus ut bene.

DIS-



DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
AD
SENATUS CONSULTUM
VELLEJANUM.

POSITIO I.



Ræclare sanè ac perquam egregiè ait
M. T. Cicero in orat. pro Cluentio.
*Unaquæque res sub cognitionem cadens
ex vero suo principio optimè & rectissi-
mè cognoscitur, ut eo bene intellecto,
extrema multò facilius intelligi possint.*
Nec etiam Sulmonensis vates hæc igno-
ravit, qui hunc in modum cecinit.

Dimidium facti qui bene cœpit habet.

Ne ergo virorum tam illustrium monita rejiciamus, & hanc
fatis nobilem materiam, omissis initiis, atque origine non re-
petita, seu illotis (uti ajunt) manibus aggrediamur; & nos,
in hoc nostro proposito, principium ab origine, quæ in
quâcunque materia potissimum spectanda venit *l. i. ff. de O. f.*
deducemus.

Primò quidem temporibus DIVI AUGUSTI, mox deinde CLAUDII, edictis eorum erat interdictum, *ne fœmina pro viris suis intercederent* l. 2. ff. h. t. quia ab eis facilius amore decipiebantur l. 1. ff. de donat. int. vir. & uxor. sed postea plenius iisdem subventum & improbata omnis omnino mulierum intercessio, nempe illo senatus consulto, quod juxta *Ang. Politian. l. 5. epist. 11. Bellejanum* vocatur. Item SCTum de intercessionibus l. 40. D. de cond. indeb. sive quod de intercessionibus fœminarum factum est l. 15. l. 29. §. 1. ff. & l. 2. C. h. t. Beneficium amplissimi ordinis, ut & decretum patrum, quod de intercessionibus factum est, dici solet l. 10. 13. ut & l. 19. C. eod. sed vulgo Vellejanum vocatur, quod M. SYLLANO, & L. VELLEJO TUTORE Coss. factum est. l. 2. §. 1. ff. h. t. Reperitur autem tantum semel M. SYLLANI consulatus in factis sub Tiberio A^o. ab V. C. 771. a Christo nato 20. quamvis non simul cum Vellejo conjunctus; ergo saltem ex ff. apparet Tiberio Imp. conditum fuisse hoc SCTum, & verbum Ulpiani *postea* in l. 2. §. 1. ff. h. tit. intelligendum esse de tempore posteriore sub eodem Tiberio, qui ibi Claudius dici videtur: nam Tiberio etiam inditum fuit nomen Claudii: & constat ex l. 16. §. 1. ff. h. tit. respondisse ad hoc SCTum Gajum Cassium Longinum, qui consulatum gessit Imp. Tiberio A^o. Salvatoris 31. Sed & aliud in jure nostro occurrit SCTum Vellejanum quod VELLEJO RUFO, & OSTERIO SCAPULA Coss. de assignatione libertorum, Claudianis temporibus originem debet l. 1. ff. de assign. libert. Nomen accepit non ab improbo aliquo homine, qui malis moribus optimæ legi occasionem dedit, ut in SCTo *Macedoniano*; sed a Consule Vellejo Tutore, qui cum collega suo M. Syllano hac de re ad Senatum verba fecit (hoc est retulit) ut apud *Frontin. 2. de aqueduct. Cic. 8. epist. fam. & philip. 8.* sive mentionem fecit ut apud *Cic. 1. epist. ad Attic. 14. Liv. lib. 30.* Uti pleraque Senatusconsulta a Consulibus nomen accepere, quamquam & non-

nonnunquam ab alio ut *d. Sctum Macedonianum* vel ab ipsa re de qua caverent *Sctum tacitum*, de quo egregiè Capitolinus in Gordiano. Uti etiam nobile illud *Senatus-Consultum prætextatum*, in Papirii prætextati honorem factum, quâ de re vid. *Macrob. lib. 1. Sat. c. 6. & Gell. noct. att. lib. 1. cap. 23.* Fuere etiam *SCTa anonyma*, quibus proprium non fuit nomen, veluti *SCTum* quod in Pecuniam ludere vetuit *l. 2. ff. de aleat.* & plura ad huc alia quæ ad populum lata vim legis habuere *Bodin. 1. de rep. 12. & 3. c. 1. in fin. Bachov. ad princ. ff. h. tit.* verba hujus *SCTi* referuntur, in *l. 2. §. 1. ff. h. t.* & sic se habent.

Quod Marcus Syllanus, & Vellejus Tutor Consules, verba fecerunt de obligationibus feminarum, quæ pro aliis rea fierent, Q. D. E. R. F. O. D. E. R. U. I. C. hoc est: quid de ea re fieri oporteret, de ea re (universi) ita censuerunt vel consuluerunt ut alii: Anton. Augustinus in tractatu de *SCTis*, pro *O.* substituit *P.* id est *placeret*, & omittit *V.* sed *I. C.* sumit etiam pro ita censuerunt, vel cum aliis, ita consulerent: & refert hæc verba ad universos senatores, qui cum Consules verba fecissent, ita statuêrunt. *Ad fidejussiones & mutui dationes pro aliis, quibus intercesserint femina pertinet SCTum, tametsi antea videtur ita jus dictum esse, ne eo nomine ab his petitio neve in eas actio detur, cum eas virilibus officiis fungi, & ejus generis obligationis obstringi non sit equum, arbitrari senatum, recte atque ordine facturos ad quos de ea re in jure aditum erit, si dederint operam, ut in ea re Senatus voluntas servetur.*

Ex quibus apparet, *SCTi* summam breviter in eo consistere, ne scil. ex intercessionibus mulierum adversus illas ulli oriatur efficax obligatio & actio; quod si autem conveniantur, eis competat exceptio adversus agentes. Ratio autem hujus *SCTi* est; quia cum sint incautiores nec videant periculum præsens, immemores veteris dicti *κείλεν ὁ θεὸς ἂν ἄτην*, *SPONDE NOXA PRÆSTO EST*, hac viâ crearetur mulieribus periculum rei familiaris per eorum naturalem infirmitatem, & imbecillitatem *l. 1. & l. 2. §. 1. h. t.* & etiam quia sæpissime contra propria commoda laborare inveniuntur, uti dicunt *Impp. Honorius & Theo.*

& Theodosius in l. 4. C. de sponsalibus adeoque recte Quintil. declamat. 338. ait, *per se imbecilla res est femina*, nec male etiam mulierum consilium vanum & mutabile pronuntiat Isidor. in cap. for. x. de V. S. Quæ porrò vitia cum adhuc validis ipsis in hæreant radicibus, merito etiam moribus nostris intercessionibus mulierum sunt prohibitæ. Groenew. ad rubric. C. h. t. Verum in Gallia hoc SCTum prorsus exolevisse sunt qui testantur: interquos est Mornac. & etiam Autumn. ad rubric. D. & C. h. t. qui, hoc SCTum edicto HENRICI IV. Parisiensi, mense Aug. Anno 1606. abrogatum esse, referunt. Quin etiam Petrus Stockmans decis. 142. auctor est hoc SCTum cessare moribus quoque Antverpianis.

I I I.

Describi potest nostrum SCTum; quod sit *Privilegium mulieribus concessum competens ad hoc, ne ex intercessionibus suis efficaciter conveniri possint*. Dico autem esse privilegium & quidem quod non huic aut illi mulieri tantum competit; sed omnibus l. 1. §. 2. §. 1. D. h. t. cum datum sit sæminis intuitu rei familiaris l. 1. §. 1. ff. h. t. hinc etiam hæredibus conceditur. l. 20. C. h. t.

I V.

Occurrit hic nobis verbum *intercedere*; quam autem significationem in hac materia sibi vindicet, videamus: accipitur variis modis; Aliquando sumitur pro *intervenire* veluti, *intercedit divortium*, in l. fructus 7. §. Papinianus 1. ff. soluto Matrim. non rarò etiam usurpatur pro *esse*: uti; *intercedit mihi cum illo amicitia, familiaritas*. Sæpe etiam pro *impedire*, ut in l. arbitro 57. ff. famil. ercisc. *Si non intercedat ætatis auxilium*, id est impediatur. Sic etiam Tribuni plebis, (quibus jus intercedendi concessum erat (teste Gell. l. 13. c. 12.) dicuntur intercedere cum sese opponunt injuriis & violentiis: idem etiam apud Suetonium, Livium, nec non Cæsarem, denotat. Nonnun-

nunquam etiam intercedere pro alio, est *pro alio deprecari*: & à contrariò intercedere contra aliquem est *alicui obstare vel obesse*. *Plin. l. 32. c. 1.* Sed omiſſis aliis, quas apud lexicographos, præcipue *Calvin. Spieg. Brisson.* videre est, significationibus, mihi non abs re esse judicatur, quod hic intercedere sit idem quod spondere, se interponere, seu fidejubere *Cic. ad Attic. lib. 1. Accersivit ad se, promisit, intercessit, dedit*: quam igitur significationem merito & nos amplectimur.

V.

Intercedere itaque est in se recipere alienam obligationem sive veterem sive novam l. 2. §. pen. & ult. l. 8. §. 1. ff. h. t. l. 18. C. h. t. nulla habita differentia qualis vel cujus sit obligatio. Alienam dico, nam quæ suum negotium gerit, illa obligationem non recipit sed facit l. 8. §. 1. ff. h. t. At sub hoc SCTo omnes omnino obligationes, comprehenduntur, sive re, sive verbis, sive quocunque alio contractu intercesserint l. 2. §. 4. ff. h. t. Cujus, nihil interest, sive patris seu filii, sive extranei l. 2. §. ult. ff. h. t. l. 3. nec non l. 8. C. eod. Sive maris sive fæminæ l. 1. & 2. ff. h. t. juncta l. 195. princ. ff. de V. S. sed ex auth. siqua mulier C. h. t. in obligatione pro marito mulierem non posse intercedere, constat: id tamen non impedit, quo minus dos uxoris ab ipsa lege obligata fuerit in favorem causæ primipularis; si maritus ex eâ teneretur fisco l. 3. C. de primip. uti & vir tenetur vicissim pro tutelâ uxoris quo ad liberos prioris matrimonii, contractis nuptiis ante redditas ab ea rationes. l. 6. C. in quibus causis pign. tac.

V I.

Primò quidem ut huic SCTo locus sit, requiritur: ut intercedant *pro alio*, quod patet ex his verbis SCTi: *pro quibus intercesserint*. Intercedunt autem pro alio quando vel veterem vel novam obligationem in se suscipiunt: veterem suscipiunt vel per participationem seu cumulative vel per translationem

B

seu

seu privative : rursus per participationem , quando prior obligatio in principalis debitoris personâ salva manet , & mulieres accessorie obligantur : quod fit cum vel fidejudent pro alio *l. 1. §. 1. ff. b. t.* vel alium fidejubere aut pecuniam dare mandant *l. 6. & 7. ff. b. t.* vel cum quod alius debet se soluturas constituunt *l. 1. §. 1. ff. de constituta pecunia* vel cum alieno nomine compromittunt *l. 32. §. 2. ff. de recepti. arbitr.* vel cum res suas *l. 8. pr. ff. b. t. l. 12. C. eod.* vel sibi obligatas *l. 17. §. 1. pro alio obligant l. ult. §. 2. ff. b. t.* vel cum intercedendi animo in jure respondent *l. 26. ff. b. t.* Per translationem seu privative prior obligatio recipitur , quando in persona principali tollitur , eaque in mulierem transfertur : quod fit expromittendo , vel novando *l. quamvis 8. §. si convenerit 8. ff. b. t.* nec non alieni debitoris defensionem in judicio suscipiendo , seseque condemnationis periculo exponendo *l. & primo 2. §. sed etsi 5. ff. b. t.* nam & hoc casu quasi novatio fit *l. 10. §. 1. ff. de in rem vers. l. 23. ff. de solut.* Novam autem obligationem (quæ in alio non constitit) recipit mulier , cum se ab initio , pro alio ream constituit , ut si cum Titius pecuniam mutuam esset accepturus , interposita sit mulier , quæ acciperet Titio datura *l. quamvis 8. §. si cum essem. 14. ff. b. t. l. 4. l. 19. l. 2. C. eod.*

VII.

Ex his ergo præmissis liquidò liquet , quod possint mulierum aliosque contractus celebrare , quibus se obligant sine susceptione alterius obligationis ; possunt ergo pro alio solvere *l. 4. C. b. t. l. 1. C. eod.* aut quamlibet rem in solutum dare *l. 5. ff. b. t.* licet solvendo pro alio majus periculum rei familiaris subesse videatur , quam intercedendo , & ubi majus periculum est ibi magis subveniendum esse equum fit. *l. 1. §. 5. ff. de Carbonian. edicto.* Verum enim vero facile mulier quibusvis illecebris , dum non sentit rei familiaris periculum , ad intercedendum induci potest , cui facilitati senatus consuluit , difficilis vero mulier ad solvendum , cum statim sese damnum passuram sentit. testis est Ulpianus in *l. 4. §. 1. ff. b. t.* Possunt etiam

etiam donare; sed cum illud genus hominum donare non so-
 leat l. 33. §. 1. *in fin. ff. de donat. inter V. & V.* & id ipsum contra
 earum naturam sit d. l. 33. §. 1. *in fin. de donat. inter V. & V.*
 facilius ad obligandum quam alienandum induci posse videntur
 l. 4. §. 1. *ff. h. t.* etiam suo debitori mulier pignus potest
 remittere neque enim sic intercedit l. 8. *ff. h. t.* quin & uxor
 maritum debitorem suum liberat recte à pignore, etiam stan-
 te matrimonio l. 11. C. h. t. licet donare marito non possit.
 l. 1. *ff. de donat. int. vir. & uxor.*

V I I I.

Secundo requiritur ut mulier *sine fraude* intercedat: frau-
 dulenter intercedit mulier tantum unico casu, scilicet quando
 ipsa dissimulat suam intercessionem & creditor ignorat l. 11.
 l. 30. l. 27. *ff. h. t.* alias sive ipsa ignoret & creditor scit, l. 12.
 h. iii. sive ambo ignorent ut in l. 17. *ff. h. t.* sive ambo sciant
 subvenitur mulieri *arg. d. l. 12.* & ideo quidem mulieri hoc
 ultimo casu succurritur: quia non videtur deceptus qui scivit
 l. 1. §. 1. *in fin. ff. de Act. empt.* Ratio autem hujus requisiti in
 eo posita est, quod mulierum infirmitati non calliditati suc-
 curritur l. 5. *in fin. C. h. t.* & τὰς ἀπατώσας γυναῖκας τὸ δόγμα
 τῆς συκλήτης βελῆς ἔβουθει, id est; *Decipientibus mulieribus Sena-*
tusconsultum auxilio non est. l. 2. §. 3. l. 30. l. 23. *ff. h. r. l. 5. C.*
h. t. Wissenbach. thes. ult. disp. 30. p. 1. cuiusmodi imposturis
 haud impar esse mulierum genus ex ipso patet mulieris dicto.

Κακῶν ἢ πάντων τέχνης σοφώτα)

Πεφύκαρδρ.

Malorum quidem omnium nata sumus artifices

Callidissima.

Multa hic adferre exempla difficile minime foret: sed unum
 ex *Mornacio* collectum sufficiat. Matrona quædam *Parisien-*
sis marito peregre agente, filiam matrimonio elocaverat, &
 illico dotis viginti millium coronatorum promiserat; Scriptis
 interea literis ad maritum, ne ratum haberet quod ipsa ejus
 uxor gessisset. Hoc casu ergo (sc. si dolose intercedat) mu-

lier si beneficio hujus SCti uti velit, replicatione doli remove-
tur. *l. 6. in fin. l. 23. ff. h. tit. & l. 18. C. eod.*

I X.

Tertium requisitum est, ut creditor *sciat* mulierem pro alio intercedere: quia, excepto casu in *th. 8.* ignoranti creditori exceptio SCti Vellejani non obstat *l. 4. l. 11. l. 12. l. 19. §. 5. ff. h. t.* & si ab initio cum muliere contraxerit, ac ignoraverit intercessionem subesse, cessabit SCtum: alioquin nemo cum fæminis contracturus esset: quia ignorari potest quid acturæ sint. *l. 11. D. h. t.*

X.

Quarto requiritur, ut mulier per intercessionem *damnum*, aut *incommodum* sentiat: nam si mulier contra SCtum pro me intercesserit Titio, egoque mulieri id solverim, & ab ea Titius eam pecuniam petat, exceptio SCti non est profutura mulieri *l. 16. ff. h. t. & l. 24. eod.* quod etiam Frisæ Curix placuit Anno 1606. 20. Decemb. in causa *Felle Syoerts Weduwe* cum socia appellante *Wybe Ulbes geappelleerde*. Testis est *Job. à Sande decis. Fris. lib. 3. tit. 11. defm. 1.* Ratio est: quia Senatusconsultum voluit lapsis læsisque auxilium ferre, quo non egent si non lædantur.

X I.

Videamus jam subjectum hujus SCti, seu quibus competit hujus SCti Beneficium *l. 24. §. 2. ff. h. t. auxilium. l. 2. C. eod.* Auctoritas *l. 23. §. 1. C. eod.* vel exceptio *l. 7. §. 1. ff. de exception.* & primo quidem competit mulieribus *l. 1. pr. l. 2. §. 1. l. 23. §. fin. & t. t. ff. & C. ad SCtum Vellejanum.* (licet auctoritate & consensu patrum intercesserint. *Zoëf. h. t. n. 5. Truil. select. disp. vol. 1. disput. 24. thes. 3. lit. a. Costal. in l. 1. ff. h. t. Perez. hic. n. 10.* Consensus enim paternus non removet mulie-

mulieris fragilitatem : etfi aliud fit in *SCto Macedoniano*, in quo non agitur de fragilitate filiifam. sed periculo quod patrem manet, ideo cessat, si ejus consensu filius mutuo pecuniam acceperit *l. 16. ff. ad SCtum Macedonianum*) mulierum appellatione hoc loco comprehenduntur quæcunque fexus fæmini sunt seu maritatæ, seu viduæ, seu veræ uxores, seu putativæ, seu virgines, seu corruptæ, cum prædictæ leges generaliter loquantur. Excipiuntur tamen illustres fæminæ, quæ aliquam Majestatem vel Regalia habent : uti Reginæ, Ducissæ, Comitissæ, teste *Hering. de Fidejuss. c. 7. n. 517. & seqq.* & cum illæ maximis virilibus officiis fungantur, & non privato tantum patrimonio : sed & Regni salutem consulere intelligantur, non temere D. D. nonnulli volunt rationem *SCti* haud pati, ut illarum intercessio irrita sit. *Secundo* : Hæredibus mulierum *l. 7. 14. 20. C. h. t.* hæredes enim ejusdem potestatis & juris esse, cujus fuit defunctus, constat ex *l. 59. ff. de Reg. Jur.* & quia hæc exceptio quoque videtur rei cohærere *l. 7. §. 1. ff. de except.* Non tamen utentur hæredes hujus *SCti* beneficio, si testamento mandaverit iis mulier ut debitum solvant, quia hoc casu videtur esse fideicommissum, quod est donatio quædam. Hæredes enim onerantur invidiâ & conscientiâ qui spernunt voluntatem ultimam *l. 5. C. de religios. & sumpt. fun. ubi Mornacius. l. 1. C. de S. S. eccles.* hoc modo etiam in Frisia judicatum refert *Joh. a Sande dec. fris. lib. 3. tit. 11. definit. 7.* *Tertio* : Fidejussoribus mulieris intercedentis *l. 16. §. 1. l. 19. fin. ff. & l. 14. & seqq. C. h. t. l. 7. §. 1. ff. de except.* etiam non rogatis, totam namque obligationem lex improbat *l. 16. §. 1. D. h. t.* unde denique, *Quarto* : competit procuratoribus earum *l. 30. §. 1. ff. h. t.* ne intercedat actio mandati, & ei, qui pro iis intercedentibus pignus dedit. *l. 2. ff. que res pign.*

X I I.

Opportunè hic posset quæri. An si mulier & mas simul intercesserint, mari pro futura sit exceptio? Nos pro negativa opinione concludimus, & cum *Papiniano* statuimus, quod

14 DISPUTATIO JURIDICA

subductâ personâ mulieris contra marem in solidum detur actio, nec habeat beneficium divisionis, cum is non ignoraverit vel ignorare non debuerit mulierem frustra intercedere *l. 48. ff. de Fidejuss. & l. 19. D. de R. J.* eandem sententiam sequuti sunt *Cujac. 10. obser. 23. Zoës. hic n. 7. Wissenb. p. 1. disp. 30. ad ff. ibes. 15. Perez. n. 11. Sande decis. Fris. lib. 3. tit. 10. defm. 2.* Quamvis alius cum minore intercedens, personâ minoris per restitutionem in integrum subductâ, non nisi pro parte teneatur. Cujus rei ratio manifesta est, quod ætatem facile ignorare potuit, sexum ita non potuit. Et quamvis forte minorem esse sciverit, incertum tamen fuit auxilium restitutionis, quod nec passim, nec temerè datur, sed causa cognita *l. 7. §. 8. l. 24. §. ult. ff. de minoribus.*

XIII.

Opponitur hoc SCTum creditori, ejusque hæredibus *l. 7. §. 1. ff. de except. cui intercedendo scœmina vel alius hujus nomine se obligavit l. 2. ff. h. t.* dummodo creditor (secundum ea, quæ antea dicta sunt) eam intercedere non ignoret, datur etiam contra omnes, ad quos res ex intercessione pervenerunt *l. ult. §. 1. ff. h. t.*

XIV.

Effectus primus est, quo ex SCTo mulieri detur exceptio, quæ est perpetua & etiam post sententiam rectè opponitur *l. 11. ff. ad SCTum Macedonianum* qua se tueri potest, & quidem in quam plurimis casibus. Vide *Mejer. in C. I. A. h. t. tb. 4.* Sed secundum veterem procedendi morem, si liquido de intercessione constaret prætor statim actionem denegabat. *l. 2. §. 1. ff. h. t.* in verb. *ne in eas actio detur.*

XV.

Secundus effectus hujus SCTi est, quod si mulier vel errore

re juris, vel facti solverit, possit illud repetere conditione indebiti *l. 8. §. 3. l. 24. §. 2. ff. b. t. & l. 9. C. eod. & l. 40. ff. de condict. indeb.* Secus est in Senatusconsulto Macedoniano *d. l. 40.* quia illa exceptio est in odium ejus, cui debetur. Præterea datur quoque petitio, sive actio in rem, vindicatio nimirum rei, per intercessionem seu pro alio pignori datæ, a quovis possessore *l. 32. §. 1. & 2. ff. b. t. Hortensius.* Si tamen mulier obligationem, vel alienationem hisce remediis irritam reddere nolit; sed potius actione mandati, contra debitorem pro quo intercessit, velit agere, poterit *l. 31. ff. b. t.*

XVI.

Tertius effectus est, quod, licet mulieri per Sctum succurratur, pristina tamen actio in debitorem principalem, cujus obligationi mulier accessit *l. 1. §. fin. l. 24. §. ult. ff. b. t. & veteris debitoris fidejussores l. 14. §. ult. §. fin. ff. b. t.* detur. Vel si per novationem obligatio in mulierem translata sit, Prætor, rescissa illa intercessione, & subductâ quasi personâ mulieris, pro ut loquitur *Gordianus in l. 8. C. b. t.* pristinam actionem creditori in debitorem restituat; quæ inde restitutoria, rescissoria & utilis dicitur in *l. 8. §. 7. 9. 10. 13. & l. 24. §. 2. juncta l. 13. §. ult. l. 16. in fin. l. ult. ff. b. t. l. 16. C. eod.* Si vero novam obligationem (de quâ superius dictum) in se mulier receperit; in ipsum, cujus causa fœmina contraxit, datur actio utilis, adeoque hic obligatio contra istum magis instituitur, quam quidem restituitur, & obligatur eodem genere obligationis, quo mulier fuit obligata. Verbi grat. si per stipulationem mulier, & ille quasi ex stipulatu convenietur *l. 8. §. pen. ff. b. t. & l. 10. ff. eod.* modo tamen conditio personæ pro qua nova obligatio suscepta est, non obstat, qualem casum habemus in *l. 8. in fin. ff. b. t.* de nomine autem hujus actionis egregiè agit *Cujacius lib. 16. o. 27.*

Summam manum huic disputationi cum sit animus, imponere, restat ut videamus casus, in quibus cesset hoc Sctum, qui plures in jure constituuntur, & in quibus mulier rectè & validè se pro alio obligat, ita ut ex sua intercessione non tantum in foro soli, seu seculari; sed etiam in foro poli, seu conscientiae teneatur. Quorum præcipui hisce versiculis continentur.

Casus in denis mulier spondendo tenetur

Pro libertate, & pro dote, renuntiet, & si

Decipiat, precium capiat, caveatque secundo

Debenti si succedit, si debita capit,

Si minor est credens, si commoda propria gessit.

Sed cum singuli non-nulla egeant explicatione, nec etiam in bonum satis ordinem redacti sint, non male nos acturos putamus, si ad tres classes eos redegerimus: ita ut: *primo*: cesset propter privilegium & qualitatem creditoris: *secundo*: propter qualitatem ipsius causæ pro qua & in qua mulier intercedit: & denique *tertio*: propter factum mulieris. Ex prima classè denegatur mulieri exceptio Scti Vellejani: si apud minorem creditorem pro ejus debitore qui non est solvendo intercesserit *l. 12. ff. de minoribus 25. ann. ratio est in l. 32. pr. ff. h. t.*

XVIII.

Ex secunda classè cessat hoc Sctum si fæmina major 25 annis pro alia qualibet muliere, quæ licitè matrimonium contrahere potest, dotem pollicita sit: tunc enim confessionem omnino adimplere cogitur *l. 41. ff. de jure dotum l. ult. C. h. t. vide Cyprian. Regn. ab Oosterga, nec non Wissenb. ad cand. l. Ant. Hering. de fidejuss. cap. 7. n. 452.* Cessat etiam si res suas obliget dotis constituendæ gratia *l. 12. C. h. t.* Ratio hujus exceptionis est favor dotis *d. l. ult. C. h. t.* cujus causa semper
&

& ubique præcipua est, cum publicè interfit dotes mulieribus servari *l. 1. ff. solut. matrim.*, Unde illud hic addo, quod ambiguum putes, an maritus uxorem ob non solutam dotem domo exigere possit? Negatur posse: *l. 11. § 1. C. de repud. Nov. 22. c. 18.* non obstante *d. l. ult. C. h. t. Fach. 3. controv. 48. Bronch. 2. misc. 1.* Si vero pro filiâ dotem promiserit, aliâ ratione cessat SCrum, quia scilicet suum negotium intuitu pietatis gessisse creditur *d. l. 12. C. h. t. l. 14. C. de jur. dot.* etsi de necessitate plerumque filiam mater dotare non teneatur *d. l. 14. C. de jur. dot.* Cessat etiam: si fidejubeat, vel expromissor existat apud dominum pro pretio libertatis servo collatâ *l. veterem 24. C. h. t.* cujus causâ multa contra juris rigorem constituta sunt. *l. 24. §. 10. ff. de fideicommiss. libert. §. ult. inst. de donat.* Cessat denique si pro alia quadam pia, causâ intercesserit, uti pro studiis, alimentis, aut pro incarcerato seu incarcerando: Captivorum namque & carceratorum causa piissima dicitur. *l. 36. C. de donat. Anton. Fab. in l. 4. t. 21. def. 16. n. 1. 2. & 3.*

X I X.

Ex tertia classe cessat hoc SCrum si callidè & dolosè intercesserint, & creditorem deceiverint, negotium suum esse mentita, *l. 4. l. 11. l. 30. ff. h. t. l. 18. C. eod.* de quo supra. Cessat si ex intercessione non fiat pauperior *l. 21. ff. h. t.* vel si mulier pro sua fidejussione pretium, aut rem pretio æstimabilem acceperit *l. 23. C. h. t.* Sed quale & quantum illud pretium esse debeat, quod mulierem accipere oportet, ad hoc, ut beneficio Vellejani privetur, controvertitur. Donello modicum etiam pretium sufficit, etsi pro magna quantitate illa intercesserit. *12. com. 32.* Sed cum hoc nulla lege definitum sit, judicis arbitrio relinquendum puto *arg. l. 1. §. ult. ff. de jure delib. & l. 135. §. 2. ff. de V. O. Johan. Frid. Boëckelmann. in comm. in digest. ad h. t. §. 11.* Pretium autem acceptum esse, creditorî solenni scriptura vel alias luculenter, probandum est. *l. 23. C. ad SCrum Vellejan.* Cessat si mulier sibi ipsi contrahat, ve-

C

luti

luti si ab hærede hæreditatem emat, vel æs alienum hæreditarium in se suscipiat, vel pro suo fidejussore intercedat *l. 13. pr. ff. h. t.* vel pecuniam tanquam in usus suos mutuam accipiat à creditore, ignorante quod eam velit alteri tradere, & si quo alio casu mulier non decipitur, sed colore quæsito, ex proposito libenter decipere vellet, ideo SCti beneficio destituitur *l. 11. ff. l. 10. C. h. t.* Cessat si mulier perfectæ ætatis, hoc est major 25. annis post primam intercessionem, elapso biennio, se rursus obstringat: sive cavendo, sive pignus, sive fidejussorem dando. Ratio hujus exceptionis est, tum, quod mulier contra iteratum actum nil possit opponere, præsertim quando est ex intervallo repetitus *Mascard. de probat. l. 3. conclus. 1264.* tum quod ex prolixitate temporis non alienam sed suam causam agere videtur *l. 22. C. h. t. vid. Cyprian. & Wesenb. ad d. l. & satis lepidè ait Publius in A. Gell. noct. Attic. l. 17. c. 14.*

Improbè

Neptunum accusat, qui iterum naufragium facit.

Pro marito tamen nec iterato intercessio valet *n. 134. c. 8. & auth. si qua mulier C. h. t. Scotan. disp. 34. thes. 15. Anon. Faber. h. t. d. 16. 17.* magis itaque pro marito, quam pro aliis mulieri fidejubere vetitum est, quia majus est periculum ne à viris suis uxores impellantur ad temerariam fidejussionem: exceptio est, nisi, ut dixi, pro marito incarcerato, ut eum liberet, fidejusserit *arg. l. pen. C. h. t. Fab. C. h. tit. n. 8.* Cessat & hoc beneficium, si mulier donat, licet ab alio mutuam acceperit ut donaret, vel si pro alio solvat sine intercessione *l. 4. §. 1. l. 5. ff. b. tit. de quo supra.* Ratio hujus exceptionis est quod senatus obligatæ mulieri succurrere voluit non donanti *d. l. 4. §. 1.* Cessat denique si renuntiet Senatus consulto Vellejano *l. 32. §. 4. & 31. ff. h. t. & arg. l. 21. C. cod. l. fin. & auth. matri & avia C. quand. mul. tut. off. fung. poss. Nov. 118 C. 5. Nov. 94. c. 2.* Sed hæc exceptio variis opinionum fluctibus agitata fuit; nam alii nec exiguæ auctoritatis viri ajunt eam non nisi in quinque casibus habere effectum. Primo: nempe si fiat renuntiatio ex legis necessitate in casu, si mater vel avia liberorum tutelam suscipere velint, ad quam non admittuntur nisi

primò renuntiaverint SCto Vellejano *Auth. matri & avia & l. ult. C. quando mulier tut. off. fung. poss. d. nov. 94. c. 2. in med. nov. 118. c. 5.* Secundo: si jurato renuntiet *Fason. in auth. Sacramenta püberum num. 53. C. si advers. vend.* Tertio: si mulier post biennium ex quo intercessit SCto renuntiet *l. 22. C. h. t.* Quarto: si instrumentum sit publicum, nec non trino teste confirmatum *l. 23. §. 2. C. h. t.* Quinto & ultimo si mulier pro eo, pro quo intercessit iudicium parata sit accipere, ne in veterem debitorem actio detur; sed primo tamen debet cavere se exceptione SCTi non usuram *d. l. ult. §. pen. ff. h. t.* ne creditor decipiatur & iudicium elusorium reddatur. *Hugo Donell. comment. jur. civ. l. 12. cap. 32. vers. altera causa.* Alii nequidem jura tam (de jure civili scilicet) admittunt renuntiationem *Math. Berlich. pract. conclus. part. 2. conclus. 19. num. 23. Bart. in auth. si qua mulier. n. ult. C. ad SCtum Vellejan.* nam de jure canonico (cui in materia juramenti indubitanter standum est) omnes conveniunt mulierem exceptione SCTi Vellejani non adjuvari si mediante juramento ei renuntiet. *per text. in c. ex rescripto ext. de jurejurando.* Alii distinguunt num in eodem instrumento quo mulier se obligat pro alio renuntiet SCto Vellejano, & non nocet renuntiatio; num ex intervallo temporis post obligationem, & valet *Dec. & Alciatus ad l. pen. C. de pactis.* Alii distinguunt inter judicialem & extrajudicialem renuntiationem, ita quidem ut solam judicialem tanquam validam admittant. *arg. l. ult. §. pen. ff. h. t.* Quos sequitur *Math. Wesenb. ff. ad SCtum Vell. n. 9.* Alii & ipsam judicialem rejiciunt *Johan. Zanger. de except. part. 3. c. 9. n. 5. & Wissenb. ff. h. t. n. 16. qui ad d. §. penult. respondet.* Alii, & recte mea opinione, contemptis fere omnibus distinctionibus simpliciter concludunt: quod mulieres SCto Vellejano renuntiare possint: *Joh. Frid. Boekelman. ad ff. h. t. §. 11. Perez. hic n. 23. Cyprian. thes. 4. disp. ad pand. 25. & ad l. 32. §. 4. Everhard. Bronch. evasl. cent. 2. assert. 40. ut & Fachin. 2. controu. 60.* modo certioretur de suo privilegio: quia alias ignorant hoc suum beneficium & ignorantibus non nocent renuntiationes *arg. l. 9. §. 1. ff. de transact. vid. Andr. Gail. l. b. 2. obs. 77. n. 3.*

& ratio hujus exceptionis est : quia hoc SCtum in favorem mulierum est introductum *l. 40. ff. de cond. jud.* & nullus debitet quin quisque possit favori pro se introducto renunciare *l. 41. ff. de minoribus 25 ann. l. 46. ff. de pact. l. 29. C. cod.* sic tamen ut jure Codicis novo non opus sit renuntiatione, si mulieris intercessioni publicum tale instrumentum non sit adhibitum, quale *Cæsar* præscribit in *l. 23. §. 2. C. b. t.* In supremo Frisæ senatu judicatum ait *Sandius* ejus intercessionem in privato instrumento factam, etsi renuntiatio accesserit, non valere *3. tit. II. def. 2.* & cui igitur bono renuntiatio, si juris formæ repugnet intercessio? Sed Frisiorum illud jus in *Hollandia* observari negat *Groenew. ad l. 23. C. b. t.*

X X.

Quid si mulier intercessionem suam jurejurando firmavit? eo casu sive ea juris sui perita sit, sive non, caret auxilio hujus SCti saltem jure Canonico: quia jusjurandum omne, quod non vergit in detrimentum animæ, servandum est sanctè, & etiam cum patrimonii amissione *Psal. 15. v. 3.* habetque illud vim clausulæ quod actus valeat omni meliore modo quo valere potest. *Peguera decis. 146. n. II.*

X X I.

Cæterum quamvis mulierem pro marito contrahente fidejubere nullo modo posse cautum sit jure Romano *Auth. si qua mulier C. b. t.* recte tamen excerpfit nobis *Wassenaer in praxi notar. c. 10. n. 17. ex Groenew. ad d. Auth.* mulierem hodie tum etiam teneri ex contractu mariti si illa pro eo non fidejusserit; neque in *Hollandia*, neque *Ultrajecti* opus est ea sollicita disputatione quam habet *CL. Huberus ff. b. t.* An uxor isti Authenticæ cum jurejurando renunciare debeat *ibid. n. 20.*

X XII.

Corollarii vice vetus & ardua hic est tractanda quæstio: *An mulier (posito primò quod post renuntiationem idonea sit fidejussor) si accipiat in majorem summam quam debet debitor principalis, teneatur in summam concurrentem?* Nos cum Ulpiano contra plerosque interpretes eam omnino non obligari, existimamus. l. 8. §. 7. & 8. ff. de fidejuss. & mand. §. 5. in ff. eod. Quam etiam sententiam Clarissimus Promotor, (ex quo me multum profecisse haud diffiteor) amplectitur. Ratio: quia ea fidejussio est contra formam juris. l. 49. in fin. ff. de fid. ejussor.

Judicio mea charta tuo si displicet, esto.

Esto velut nulla pagina scripta manu.

Sin qua contineat, quis delectabere, mecum

Utere, non meriti signa favoris erunt.

COROLLARIA.

I.

Q. An duorum fratrum vel sororum liberi primi gradus, cum soli existant, succedant patrio in capita, an vero in stirpes. R. in capita.

II.

Non dantur actiones origine mixtæ partium in rem, partim vero in personam, quamvis tales videantur.

C 3

III. Qua-

Quærelam inofficiosi testamenti non esse remedium aliquod preparatorium, sed speciem petitionis hereditatis, rectè asseritur.

I V.

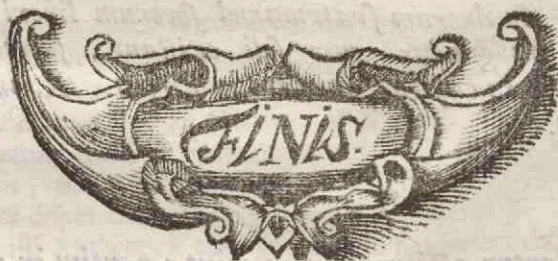
Fusjurandum judiciale sive à judice delatum ob instrumenta noviter reperta retractari potest.

V.

Perfectâ emptione, quod fit simul atque de merce & pretio convenit, periculum rei venditæ statim ad emptorem pertinet.

V I.

Si dolus det causam contractui bonæ fidei, contractus est ipso jure nullus.



Eruditissimo Præstantissimoque
D. D. LUCÆ WALCKIER,
cum in illustri Academia Ultrajectina
Doctorali Laurea

MORE MAJORUM

insigniretur.



Empora prima suæ studiis sacrasse juventæ,
A teneris doctas & coluisse Deas;
Egregiam laudem, petere & memorabile
nomen
Non est exiguæ nobilitatis opus.
Degeneres animos, & veræ nescia laudis
Pectora, cælestis non subit ille calor.
Sunt quos marmoreis fulgentia tecta columnis,
Aëreasque domos ædificare juvat;
Sunt qui divitiis decus immortale caducis
Adscribunt, auri quos alit ægra fames,
Invenies alios, quibus est placuisse voluptas
Magna viris, vexat quos & honoris apex.
Non hoc, TE, latuit, fautor generose Minervæ,
Qui non ut vulgus tempora fallis iners.
Grata sed ante alias Virgo est Astrea camenas,
Scrutari & placuit jura benigna tibi.
Despicias insani studium non utile vulgi,
Et posita ante oculos cum ratione fugis.
Scilicet absumit tenebris ingrata vetustas
Cætera, perpetuò nec finit esse, bona.
Felices nimium! WALCKIER quibus uritur, ignes,
Felices! Sanctus quos ita tangit amor.

Feli-

Felicem, te, jure reor, quem census honorum
Et remanent musæ nobilioris opes.
Insinuas doctis mentem Geniumque tabellis,
Et super extollis nobile plebe caput.
Quæ tacitis animi virtus sese abdidit umbris
Virtus jam roseâ luce serena nitet.
Rara fides, animi candor, moresque probati,
Mente sub Aoniâ consociata micant.
Virtutis laudisque tuæ decurrere campum
Finibus angustis pagina parva vetat.
Publica commendant doctrinæ encomia dotes,
Ingenii & celebrat munera quisque tui.
Sublimem ingenii quisquis miratur honorem
Plaudentique refert talia verba sono:
Hic dignus sacrâ redimat quem fronde Minerva,
Doctorem & meritò pulpita clara creent.
Gratulor en palmæ, præstantis & omina fortis
Gratulor ingenium non latuisse tuum.
Florida florentem decorant nunc ferta juventam
Et donat titulos dux Themis æqua tibi.
Sed restant majora tuis (sic auguror) ausis
Ingenio & meritis læta trophæa tuis.
Virtutisque tuæ, si non mens læva Poëtæ,
Spondet honoratum postuma fama decus.

Amico suo integerrimo

gratulabundus cecinit

MATTHÆUS STILTE.

JUR. STUD.

Felicem, te, jure reor, quem census honorum
Et remanent musæ nobilioris opes.
Infinuas doctis mentem Geniumque tabellis,
Et super extollis nobile plebe caput.
Quæ tacitis animi virtus sese abdidit umbris
Virtus jam rosâ luce serena nitet.
Rara fides, animi candor, moresque probati,
Mente sub Aoniâ consociata micant.
Virtutis laudisque tuæ decurrere campum
Finibus angustis pagina parva vetat.
Publica commendant doctrinæ encomia dotes,
Ingenii & celebrat munera quisque tui.
Sublimem ingenii quisquis miratur honorem
Plaudentique refert talia verba sono:
Hic dignus sacrâ redimat quem fronde Minerva,
Doctorem & meritò pulpita clara creent.
Gratulor en palmæ, præstantis & omina fortis
Gratulor ingenium non latuisse tuum.
Florida florentem decorant nuncserta juventam
Et donat titulos dux Themis æqua tibi.
Sed restant majora tuis (sic auguror) ausis
Ingenio & meritis læta trophæa tuis.
Virtutisque tuæ, si non mens læva Poëtæ,
Spondet honoratum postuma fama decus.

Amico suo integerrimo

gratulabundus cecinit

MATTHÆUS STILTE.

JUR. STUD.